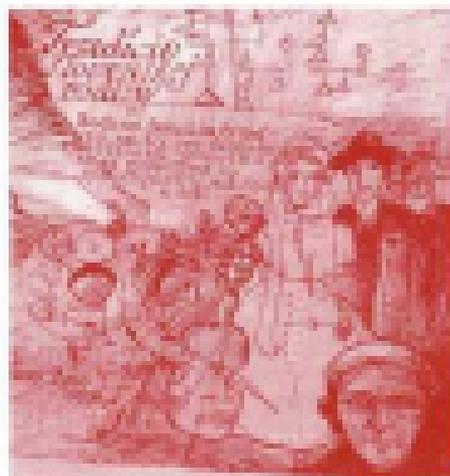

SLOVENSKÝ NÁRODOPIŠ

- Z OBSAHU:** K ANDERT, Josef: Od stávkí a karmen k modlit a přibuzným
PŮDOBÁ, Jaraj: Červená a modrá: sociokulturná zmena cez
perspektívu dvojpoľového zápisu „obyvateľov“ a „obľahnutých“
BEŇUŠKOVÁ, Zuzana: Prerazy metód, techník a nástrojov
výskumu na pozadí dejín slovenskej etnológie
HUBA, Miroslav: Transformácia krajiny a ľudských osídlení na
príklade Polany a Podpolania
FALŤANDYÁ, Eubica: Lokálne rozvojové aktivity ako faktor
rozvoja vidieckej obce
NOVÁKOVÁ, Katarína: Reflexia spoločensko-politických zmien
a adaptácia voláňok na transformačné procesy v poľnohospodárstve
LUTHEROVÁ, Soňa: Význam vlastníctva v procese tvorby domova
HUDÁKOVÁ, Eva: Projekt identity a produktivity spotreby

Prvá strana: *Deník z úsvitu J. Šimon*

Prílohy: *Dotazy Šimkovi, ústredie ústavu*

Dear reader,

Slovenský etnolepis (Slovak Ethnology) is a quarterly with a long tradition, edited in the Slovak language by the Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences in Bratislava, Slovakia.

This review publishes papers from all spheres of Slovak folk culture, past and present, including minorities and Slovaks abroad. The journal's articles range from research on the folk culture of every region of Slovakia (folk architecture, arts and crafts, costumes and clothing, folktales, songs, customs, traditions etc.) through information on activities of ethnological research centres and museums, archival materials, book reviews to theoretical and comparative analyses of topical issues. The most interesting studies are published in English, and all the articles in Slovak have extended English summaries.

As the only periodical specifically devoted to the comparative study of Slovak folk, *Slovenský etnolepis* deepens the understanding of folk cultures throughout the world.

By becoming a regular subscriber of *Slovenský etnolepis* you will help to support an authoritative review for everyone interested in Slovak folk culture.

Distributed by:

Slovak Academic Press, Ltd.,
P.O. Box 57, Nám. slobody 6
810 05 Bratislava
SLOVAKIA

Electronic version accessible via Internet

URL: <http://www.sappress.sk> <http://www.etnologia.sk>

HLAVNÁ REDAKTORKA

Gabriela Káňkovič

VÝKONNÉ REDAKTORKY

Hana Hložková

Tatiana Poľáčeková

Michaela Pecenová

Tatiana Bušková

HOSŤUJÚCA EDITORKA

Eva Krekovičová

REDAKČNÁ RADA

Mária Boškovič, Dalan Deák, Ľubica Droppová, Bernard Garaj, Martin

Kanovský, Eva Krekovičová, Jan Krist (ČR), Peter Salner, Zdeněk Uherák, (ČR),

Miroslav Váňa, (ČR), Iveta Zaskinová

Slovenský etnolepis je evidovaný v medzinárodných bibliografických databázach: MLA, CIBIC, Ústředí, WILIBY, CERM a ERM (impulsovaná databáza ESF)

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online
sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV
(v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné
zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebscn.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.ceosol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

EDITORIAL (Jana P a d o v á)..... 271
LIST OD S. ŠVÉCOVÉ..... 274

VYHRADENÉ PÍSE

M r t v o v á, M.: V Prahe v pani doktorke
Soľna Švédovom..... 276

STUŽBY

K a n d o r t, Josef: Od obilí a kamen k vodil
a príkazom. Prvého výskumu sloven-
skú spoločnosť a kultúry vo 2. polovici 20.
stolía..... 282

P a d o v á, Jana: Červená a modrá sociál-
istická strana cez perspektívu dvojpísmene
nápisu "slovenských" a "obľúben-
ých"..... 288

B e d n á r k o v á, Zuzana: Preroky, sny,
techné a silomový výskum na pozadí
deja slovenskej etnológie..... 300

H a b a, Mikuláš: Transformácia krajiny
a ľudského osídlenia na príklade Poľany
a Podpoľania..... 312

P a l t a n o v á, Lubica: Lokálne rozvojové
skúsenosti ako faktor rozvoja vidieckej obce
(Na príklade obce Hradisko, okres
Poľana)..... 320

N a v á k o v á, Katarína: Reflexia spoloč-
nosťsko-politických zmien a adapta-
cia voličov na transformačné procesy
v poľnohospodárstve (Na príklade voličov
a volebníkov v okrese Trnava)..... 348

Š a t h o r o v á, Soňa: Význam vianočného
v procesu tvorby domova..... 367

H o r á k o v á, Ilona: Práca identity a post-
myšľavový prístup k národopisnému
problému..... 386

DISCUSSIA

K a n o v á, J., Martin: Nevýhodné vyhodnotenie
politických antropologov: od politik konven-
cie k sociálnym reprezentáciám..... 396

ROZHLADY – SPRÁVY – GLASY

K problematike aplikácie poznatkov tradičnej
kultúry vo výchovno-vzdelávacom procese
(Magda F i g e r o v á)..... 411

RECENZIE – ANOTÁCIE

G. Lipovčan: Prázdnotní ľudia. Ústj o hyper-
konsumnej spoločnosti (Iva H a d í k o-
v á)..... 418

T. Hradil: Žalovaný náč (Peter S a l a c o)..... 418

Š. Poljan: Hrdí náč na smetane objatj (Peter
S a l a c o)..... 417

A. Kláček – I. Bytler – D. Kramolák:
Červený 20 rokov od nehoj. Akčnový
elektrický v Červenohle (Jana S a-
l o v á k o v á – Mária D a n i e l i k o-
v á)..... 418

E. F. Puch: Úplňaj náč výskum (Karel
K r p a l)..... 420

G. Soľna: Moderná ľudská analógy;
D. Matkovič: Kama je ľudská doba?
(Peter S a l a c o)..... 421

M. Tóth: Prvá hlt kromavítka (Jana S a-
l o v á k o v á)..... 422

CONTENTS

EDITORIAL (Jozef Poldáček).....	271
LETTER FROM S. SYČOVÁ.....	274
INDEXED FOR	
M a i l e r o v á, M.: With Dr. Soňa Šteudlová in Pápa.....	276

STUDIES

K a n d e r t, Josef: From the fire places and stoves to the family and kin. (Metamor- phosis of a remnant of the Slovak society and culture in the second half of the 20th century).....	282
P o l d á č e k, Jozef: "The white" and "the black": socio-cultural change from the perspec- tive of the combat between "the competi- tive" and "the invested".....	289
B a d a k o v á, Zuzana: Changes of meth- ods, techniques and research interests in the history of Slovak ethnology.....	300
B a b a, Mikuláš: Transformation of a region with mountain farmers. (Exemplified by the Polana mountains and the Podpolian region).....	312
P a l t a n o v á, Ľubica: Local development activities as a factor of rural settlement development. (Exemplified by Hradište, Púchov District).....	324
M e r t l o v á, Katarína: Reflection of social and political changes and adaptation of farmers to transformation processes in agriculture (Exemplified by farmers and winegrowers in the Trnava district).....	348
L a t h o r o v á, Soňa: The meaning of prop- erty in the process of house-creat- ing.....	367
H a d á k o v á, Eva: Identity project and consumption goods. (Draft of theoretical frames).....	368

DISCUSSION

K a n o v á k y, Martin: Invisible explana- tions of political anthropology: From politics of commemoration towards the social representations.....	376
--	-----

BOOKLEADY – SPRÁVY – GLASNY

On the application of traditional culture knowledge in the process of education (Martha Vágárová).....	411
--	-----

BOOKREVIEWS – ANOTATIONS

spomenatí charakteristicky závesť, inakedy len odlišnosť a niek. Je sociálne konštruktívna kategorizácia, ktorá individuálnu akčiu vnímať rozlične – jednoducho ako dom doštra, druhý/ tretí/ čiže vďaka odlišnému jazyku, ďalší/ ďalšia predstavujú sociálne vzťahy a ľudia vo svojom sociálnom okruhu. S domovom sa spájať sluhá možno a náhly - nie nadarmo je v psychoanalýze symbolom pre "ja". Domov nie je statický konštrukt, ale napok predstavuje a preceňuje.

Každ sa mladý človek učí od svojich rodičov a zisťuje si vlastný bytost, jeho/ jej výber a stratégia konfliktuje len jeho/jej ekonomickú situáciu, ale aj výber, hodnoty, predstavy a vlastnosť života a o sebe samom. Založenie vlastnej domácnosti môže byť prejavom emancipácie či ďalším krokom v paratríciiom vzťahu. Na základe čoho sa však jednotlivci rozhodujú? Sú niektoré faktory dôležitejšie ako iné?

Môj nájem o títo doštra podnikatelia podnikajú. Daniela Millera, britského sociálneho antropológa, dlhodobo sa zaoberajúceho profesionálnou spotrebou, v metodicky zloženom teórii francúzskeho sociológa Pierra Bourdieua. Podľa Bourdieua si výber a preferencie konkrétnych akčii prejavom kultúry – dispozície, mentálnej štruktúry voľbania sociálneho sveta, vyplývajúcej z jeho/jej pozície na sociálnom poli. Táto pozícia je odvychod od mieri a štruktúry sociálneho kapitálu, ktorým disponuje. Kozanie a preferencie akčii sa teda odvíjajú od objektívnych štruktúr, ktoré súvisia od ich vôle a voľbania (BOURDIEU 2002). Jednotlivci, ktorí na sociálnom poli okupujú rovnaké či rovnaké pozície, si podľa Bourdieua vymenávajú podobných podnikateľov, a teda je pravdepodobné, že budú mať podobné náhly, hodnoty a preferencie a možno náhly. Je podobné budú aj ich kozanie (BOURDIEU 1989). Náhly materiálne, no v tomto prípade najmä sociálne, sú v tomto a príve kapitál je pre akčioné prostriedkom na ich zabezpečenie. Sociálne pole je v tomto zmysle bajkou, na ktorom zápisu jednotlivci akcii a skupiny akčii, sociálne triedy. Analýza vzťahu akčii k produkcii materiálnej kultúry, ich výberu a preferencií, napríklad v kontexte zariadenia obydlia, je pre Bourdieua prostriedkom na skúmanie sociálnej diferenciácie a toho a domácnosti jednej sociálnej skupiny od druhej.

Prístup Daniela Millera nie je prístupom popretím Bourdieua teórii, ale konkrétnou kritkou a rozšírením. Kozanie akčii, jednotlivci, subjektu sa podľa neho možno chápať výhradne vo vzťahu k jeho/jej svete a konštruktívne sociálneho poli. Kozanie ani spotreba, výber a používanie materiálnych statkov nie je len prejavom sociálnych rozdielov medzi jednotlivými akčiami či skupinami akčii. Subjektu sa v Millerovom ponímaní dynamicky rozvíja a reaguje na vlastný projekt a skúsenosti v svete uchopí a pochopí svet, v ktorom žije. Materiálny objekt je v kontexte spotreby prostriedkom na externalizáciu jednoduša – správnosť - kultúru slovom objektifikáciu (MILLER, 1991). Práve objektifikácia je podľa Millera neoddeliteľnou súčasťou sociálneho výberu jednotlivca. Výber obydlia, jeho zariadenie a v neposlednom rade výstavanie domova je v tomto zmysle prejavom správnosti jednoduša.

Millerova polemika ma priviedla k otázke nad konštruktívne byvanie v súčasnej štruktúre. Uvedomila som si, že veľká časť mladých ľudí ako jediný spôsob riešenia svojej bytovej situácie volia kúpu obydlia s využitím nejakej formy finančnej pôžičky. Uvažujúc v interstíciách tvorby domova ako procesu - či sa stane, keď do rovnice o náročných materiálnych vloženie naraz vkladajú?

Táto otázka je metodologickou explikáciou projektu mojej dizertačnej práce, v ktorej sa zaoberám vzťahom medzi konštruktívne domova a vlastníctva. Zaujímá ma, akým spôsobom mladí ľudia v konkrétnej životnej fáze konštruktívne svoj domov v kontexte byvania a akým spôsobom do toho vzťahujú konštruktívne vlastníctva. V prvej časti

tráče sa zaoberajú teóriami materálnej kultúry, ktoré považujú za kľúčové vo vzťahu k problematike bytvania a domova. Ďalej približujú teórie vlastnictva a režimov vlastnictva vo všeobecnosti, ale aj ich špecifika v postmodernistickom kontexte. V poslednej časti štúdie aplikujú nastolené teoretické predpoklady na materiál a kultúrny výskum.

Materiálny svet v teóriách spotreby

Je niekoľko momentov, ktoré Miller chápe v kontexte Bourdieuskej práce ako problematické. Niektorí možno považovať za výhrady tiež "kosmetické" charakter - ako napríklad to, že Bourdieu, napriek svojím etnografickým zámerom, opiera svoje hypotézy do veľkej miery o data získané dotazníkovými metódami, prostredníctvom ktorej je možná istá explicitná postoj respondentov, avšak nemožno sledovať a analyzovať ich konanie v praxi. Bourdieu navyše dáva pri analýze charakteru je normalizovaný spôsobom, zmatrujúc a popieraúc rozmanitosť a komplexnosť individuálnych a sociálnych stratégií (MILLER 1993).

Niekoľko z Millerových výhrad však považujem za zásadnejšie. Bourdieu podľa mňa vo svojej teórii kultúry nedokáže ukázať silnú spotrebnú zplývajúcu na prostriedok sociálnej diferenciácie. Proces spotreby však podľa Millera konštituuje "výsoko špecifickú a často mimoriadne významnú materiálnu prítomnosť, generujúca možnosť sociálneho a kognitívneho poradia, rovnako ako vytvára predstavy modality, ideálnych svetov a iných abstrakcií a princípov" (MILLER 1993: 191). Reklamu sociálneho statusu materiálnej kultúry na prostriedok sociálnej diferenciácie Bourdieu opomína iba, rovnako porovnateľne významne reviduje jej obsahom. Príkladom môže byť teória Mary Douglas a Barona Isherwooda v ich diel o klasickú prácu *The World of Goods*. Spotreba chápe ako súčasť informačného systému operujúceho medzi členmi spoločnosti. Predstava je snaha spotrebiteľov získať kontrolu nad okolitými informáciami so zameraním sibýzsky vlastných interpretácií. Spotrebný svet, predmety spotrebiteľov vo vlastných subjektoch, vyvolávajú a racionalizujú kategórie, sú viditeľným fyzickým vyjadrením hierarchie hodnôt jednotlivcov. Douglas a Isherwood zastávajú názor, že tým sa nebudeme zbavovať spôsobom, akým predmety konštituuju náš priestor, nikdy nepoprosíme konfliktom ekonomického a sociálneho života (DOUGLAS, ISHERWOOD 1996: ix).

Alternatívny prístup k Bourdieuskej analýze spotreby ponúka aj samotný Miller, predstavujúci neomaterialistickú teóriu kultúry ako externalizáciu, prostredníctvom ktorej je konštruovaná sociálna skupina (MILLER 1993: 162). Kultúra má v tomto zmysle charakter neexistencializmu.¹ Individuálne je neexistujúce od predmetov, ktoré vytvárajú jeho materiálny svet. Spotreba v ňom predstavuje prostriedok objektifikácie, spekulovania, ktoré neposkydnú len ne-samostatne, skôrcom podmienujúceho výberu predmetu jednotlivcom, ale poskytujú stabilizujúcu osvojeniu si objektu.² Predmety materiálnej kultúry teda Miller nechápe len ako komody symbolizujúce statusové. Sú jednou z hlavných síl sociálnej reality kultúry a ich sociálna podstata sa prostredníctvom spotreby radikálne mení. V procese objektifikácie sa predmety stávajú osobnými, jedinečnými a nenahradiateľnými artefaktami, podieľajúcimi sa na konštruovaní sociálnych vzťahov jednotlivcov (MILLER 1993).

Objektifikácia je charakteristická obzvlášť dynamickým vzťahom subjektu a objektu - tiež Miller nebuďme len o agencii³ jednotlivcov, ale aj o agencii predmetov, ktoré vstupujú do vzťahu so subjektom aktívne ako spoločiteľská. Agencia predmetov Miller demonštruje príkladmi o "statistických domoch", ktoré nie sú zriadené v laboratóriu, no ani v umení, kolektívnej tvorbe. Objavujú sa v rámci domov stratifikovaných predkov, bývali majiteľmi ich objektu. Nechci sa vrátiť svojou materiálnou svet, tvrdím, že v tomto zmysle a zloženom

nových majiteľov. Príbeh podľa Millera vyjadruje spôsob, akým sa má predstava pôsobivá - akoby sami vytvárali cieľovú, vodnú aktivitu (MILLER 2004).

Agencia samostatných producentov dokladá Miller aj dátami z vlastného výskumu analýzy nastadenia kuchýň na vidlička s obecnými nájomnými bytmi v severnom Londýne (MILLER 1998). Cieľom výskumu bolo porovnať spôsob, akým si različní ľudia osvojili priestor pôvodne identicky zariadených kuchýň v prenajatých bytoch. Miller konštatuje, že veľak mladších informátorov k ich obyvaciemu priestoru negatívne ovplyvňoval pocit odsúdenia, ktorý spújal s predstavou obce - legitímno vlastníka ich obydlia. Z konania informátorov, z ich prístupu k dekorevaniu a ovplyvneniu priestoru vyplývalo, že na nich odlišné pôsobilo samotná obydlia, akoby malo samu schopnosť byť štruktúrou a vyvíjať vlastnú agenciu.

V tejto súvislosti sa však vo vzťahu k nášmu projektu vyskúša zaujímavý moment, ktorý nastal v Millerovej štúdiu najužijanejšej. Vyplýval pocit odsúdenia jeho informátorov z toho, že neboli legitímnymi vlastníkami svojho obydlia v spoločnosti, kde je užitočné vlastniť niečo ekologicky nadradené nad iné vlastniťcke formy? Alebo tento pocit odsúdenia vďaka Marxovej teórii komodit: vyplýval zo všeobecného postaja ľudí v nápadnej kultúre (neovládali od ich statusu bytvania)? Keď vnímajú svoje obydlie ako produkt konstruovaný a distribuovaný odsúdením svetom komodit (MARX 1976)? Miller na jednej strane uvádza, že "distributívne mechanizmy - čiže tá a tá - sú jasnou problematickyňmi kandidátmi na príčiny tejto sociálnej identifikácie efektívnej komodity" (MILLER 1998: 354) a ďalej konštatuje, že pocit odsúdenia sa týka podnájomníkov rovnako ako vlastníkov obydlí. Na druhej strane však pripíňa, že jeho výskum nezachoval rozdielov vo vnímaní vlastníckom obydlí a v inej časti textu nezachoval svojich informátorov "všet sa ako doma" spája s ich statusom podnájomníkov v bytu vo vlastníctve obce: "Napriek tomu, že obecni bývanie je často inšpirované filozofiou socializmu a sociálneho ľudu, nevere je politickým zlyhaním narušenie rozvoja sociálnosti. To sa spája s veľkou podnájomníkov, že sú len pasívnymi príjemcami čísel, že by mohli mať pod vlastnou kontrolou a skutočne - obec tradične práve obmedzuje úroveň, ktorá môže obyvatelia realizovať vo svojom bytvaní" (MILLER 1998: 357). Podľa Millera je pre konštruovanie identity sociálnych skupín, v tomto prípade sociálnych a domácností, rozvíjateľné, aby si prostredníctvom spoločnej materialnej postroje privlastnili, napríklad tomu, že možnosť realizácie máta byť ovplyvnené ich spoločným statusom - v tomto prípade statusom bytvania (MILLER 1998: 358). Predpokladom pre analýzu vzťahu medzi konceptmi vlastníctva a domova v rámci projektu našej štúdie je teda hypotéza, podľa ktorej je tvorba domova silnevo objektívne subjektívne prostredníctvom spoločných aktivít, pričom je tento proces ovplyvnený statusom bytvania jednotlivca.

Obydlie, domácnosť, domov

Avták predtým, než sa ponoríme k teoretickému vymedzeniu tímy vlastných vzťahov, zamyslime sa nad ďalšou sociálnou, ale aj materálnou závislosťou bytvania. Obydlie na fyzickej úrovni predstavuje naplnenie základnej ľudskej potreby "legitímno" štruktúra a hospodárne miesto. Podľa Podoba je domov "konkrétne riadením, skrytím pred nepohodou a stratením kontaktu s vonkajším svetom, miesto, kde vyčistené dno, presunujeme aj konzumujeme, ale aj kde odpočívame. Domov je miesto, ktoré je našim úkromom, skrytím, pred cudzími zvedavými pohľadmi, kde sa odohrávajú najintímnejšie chvíle nášho života. Zároveň je aj miesto, kam pozývame priateľov, známych, znovov, kde sa odohrávajú rôzne rituály a oslavy slávnost sa na vytváraní vzťahy v kalendári aj v živote členov domácnosti. Domov je však aj miesto, kde hraničujeme svoj majetok - od producentov domnej potreby až po konané veci a comosti. Množ tak sa manifestácia majetku a sociálnej preskity, čím

sa prezentujeme pred tou istou verejnosťou, pred ktorou sa v dom skrývame a dokladáme za sebou zamykajúce dvere a zatvárajeme závesy" (PODOBA, 2000: 29). Pri skúmaní sociálnych aspektov obydlia je nevyhnutná rannosť sa na jeho fyzickú formu, rozvrhnutí od menších detailov obrátou na strany subjektu. Päťe fyzických prvkov podľa MILLERA umožňujú fungovať ako "most, nielen medzi mentálnymi a psychickými svetmi, ale aj, príbuznejšie, medzi vonkajším a vnútorným" (MILLER 1993: 99). Domov v tomto zmysle nie je len symbolickým spájaním a odrazom konania a agresie subjektu, ale sám je procesom, v ktorom sa minulosť a budúcnosť vyjednávajú prostredníctvom imaginácie, fantázie, projekcie a interiorizácie (MILLER 2001, CLARKE 2001). Proces tvorby domova je podľa ALISON CLARKE sociálne adaptívny, avšak nielen v kontexte skomplikácie každodennej kapituly (BOURDIEU 2000), ale v zmysle ambícií a projekcií ideálnych vzťahov vysvetľujúcich ideálny domov. Ideálne predstavy nie sú len bezosobnými fantáziami umenšujúcimi útek od reality, ale skôr metaforou a silou aktívne zasahujúcou do širšej reality (CLARKE 2001: 27). Sú súčasťou procesu variatívovania a dekonštruovania obydlia, a tým sa podieľajú na procese objektifikácie jednodíveu.

Zakladajú nový doménový rámec domova skôr ako individuálny akt jednodíveu, na rozhodnutí sa významne podieľajú aj jehojej rodinní príslušníci. Často sa navyše spája so snahou o vytvorenie alebo potvrdzenie výkolu sociálnej skupiny, rodiny a jej základnej bázy - domácnosti a v tomto zmysle je kolektívnym projektom, slúžiacim na prerušenie rodiny do budúcnosti (BOURDIEU 1998). Nina Behová preverila esenciálne súvislosti medzi domovom a sociálnymi väzbami svojím výskumom ľuď bez domova. Konštatovala, že absencia domova je pre bezdomovcov viac než len rannosť sa ľahé skladiť na spánok. V prvom rade je prejavom absencie rodinných väzieb a lásky (BEHOVÁ 2003: 6).

Výber obydlia, jeho zariadenosť, vytváranie spoločného domova je produktívnou aktivitou vyžadujúcou čas a úsilie, ktorej výsledok vytvára pre zainteresovaných spoločne záliehajú pevnú zábezpečenosť a spolupatričnosť (BOURDIEU 1998, 2000). Súčasťou doménového je vo svojich princípoch aktivítok, prostredníctvom ktorej je často definovaná rola ženy ako domácej pani a matka ako domácej majstra. Na konštruovanie domácnosti a domova však musí mať ajke vytváranie mechanizmov, zodpovedajúcich súčasným podmienkam ich byvania (MILLER 1998). Nieme je efektívnejšie skúmať vzťahy medzi členmi domácnosti prostredníctvom analýzy produktov ich materiálneho sveta ako sa na ne opýtať priamo (CLARKE 2001).

"Property"

V každom prípade táhla vytvorí si domov ráde byť v ranej spoločnosti spravila naplnená len riedy, ak jednodíveu ráka vlastnícke či užívacie právo na obydlia. Tým sa pozitívne k ďalšiemu teoretickému vyhodnotiu projektu našej dizertácie - k tme majetku a vlastníctva.⁷

Vlastníctvo patrí medzi klasické oblasti sociálno-antropologického výskumu. V súčasnosti zahŕňa napríklad tme zmeny vlastníckych vzťahov v postsocialistických a postkolonialistických spoločnostiach (napr. problematika privatizácie či autonórných práv v kontexte umenia domorodcov alebo otázky práva na zem predkov), ale aj na nové vlastnícke formy a kontexty (napr. manželstvo s lesbickými partneri, gender inkluzivnosť, ale aj autonómne práva na internet a pod.).

Oblasť náhna ekonomickéj antropológie sa do veľkej miery podieľa na súčasnom ďalšom disciplíny - ekonomie. Omlúajú sa však vo výskumnom zisruce. Ekonomovia podľa Grachon podporujú ekonomické správanie, a tým participujú na konštruovaní sveta, ktorý sami správajú (RAMBER 2001: 7). Ekonomická antropológia vo svojich teóriách

vše či ranej úplnej vyvracajú niektoré z konštitutívnych činností. Príkladom je teória o prirodzenom tendenci: človeka racionálne rozhodovať v situácii maximalizácie vlastného profitu. Bourdieu a jeho tíma polemizujú prostredníctvom svojej teórie habitusu - zvláštno maximálne kalkulovanie jednotlivca vysvetľujú prostredníctvom disperzií skúsení, vyplývajúcej z jeho vedomosti nachádzaných rozhodnutí: "Nie je to "racionálne" racionálne" vďaka viete a vedeniu alebo mechanických determinácií, ktoré sú výsledkom externých sú vonšajších základ charakteru charakteristickej praxe - ale sú to disperzie získané vo rozhodovacom procese. ... nezvládajú od akýchkoľvek vedomej kalkulácie, tieto disperzie sú schopné generalizovať správanie, ba dokonca anticipácie, ktoré je vhodnejšie označiť ako rozum, nie racionálne, hoci ich konformita s kalkuláciou vnútorne zhodnotíme ako racionálnu myšlienku o nich a nakladať s nimi ako s produktom kalkulatívneho stáru" (Bourdieu) (2006: 9).⁷

Koncept vlastníctva sa so všeobecnou myšľou dotýka organizácie a legitimity práca a postojom a odhadom na statky, ktoré sú považované za dobré. Vlastníctvo vedúť sú vnímané sociálne, nie medzi ľuďmi a vecami, ale medzi ľuďmi navzájom a odhadom na veci (HANN 2004). Podľa Hanna vlastníctvo-objecia pozostávajú sa "úrod pole kultúrnych a sociálnych vzťahov, na symbolizácii i numerálne hodnoty, v ktorých sú reprezentované veci a tvorené osobné ako aj kolektívne identity" (HANN 1998: 3). Vlastníctvo patrí medzi kľúčové faktory konštituovania identít jednotlivcov i skupín a ako také je zdrojom konfliktov na viacerých úrovniach sociálneho usporiadania, vo vnútri a medzi rodinami, komunitami, triedami a štátmi (BENDA-BECKMANN, BENDA-BECKMANN, WILBER 2006).

Spoločný vlastníctva štruktúrnej spôsob, akým môže byť statky nachádzajú, používajú a používajú ďalej. Vlastníctvo má multifunkčný charakter, je akousť v rozličných vrstvách kultúry a spoločnosti - v ideologickom systéme, v právnom systéme, na úrovni sociálnych vzťahov alebo v sociálnej praxi, kde má charakter akousť. Pri vedeckej analýze vzniká byť vlastníctva v jednej vrstve rozhodovaním na vlastníctvo vo vrstve druhej, avšak akousť je nevyhnutná mať pri skúmaní jednej vrstvy na mysli aj jej previazanosť s úrovňami ostatnými (BECKMANN, BENDA-BECKMANN, WILBER 2006).

S analytickou kategóriou vlastníctva sa spája istá miera kontroverzie, ktorá je prirodzene dôsledkom viacerých faktov - jednak možnosť "manipulovať tabu-vecami" (vyplývajúcej) aj z jeho charakteristickej akousť so viacerých vrstiev spoločnosti, ktorá je dôvodom mnohých nejasností a myšľov, vznikajúcej nielen ako v praxi, aj na teoretickej úrovni, a tiež z množstva súvisiacich dejstiev, ktoré spôsobujú nejasnosť tabu pojmu.⁸

Kľúčovým problémom je však ideologické zaťaženie, ktoré sa s termínom vlastníctva (najmä individuálneho) spája. Ak by sme porovnali klasický Maineov koncept vlastníctva ako zväzku práv (HANN podľa MAINE 2007) s empirickou predstavou súčasného vlastníctva ako totálnej nadvlády jednotlivca nad vlastným majetkom, väčšina vlastníckych vzťahov v západnej Európe by bola kvalifikovaná nepriateľ (BENDA-BECKMANN, BENDA-BECKMANN, WILBER 2006) (3).

Ako k domáci prirodzenému a univerzálnemu sa k súčasnému vlastníctvu prístupovalo v oblasti privatizácií v krajínach strednej Európy po páde socialistických režimov v roku 1989, keď bolo ústredné vlastníctvo (zrejmejšie ako politický symbol). Súčasné vlastníctvo je však sociálnym javom, nie prirodzenou potichou či absolútnym idejom. Eros absolútneho súkromného vlastníctva sa na ideologickej úrovni spája so zavedením trhových princípov a s demokraciou spoločnosti, fungoval ako legitimizujúci ideologický kapitán. Ako konštatuje Hanc: "väčšina postkomunistických vlád a ich západní nadcovia boli ideologicky

oblasti veľkej časti verejnej sféry nášho sveta. Preto sa ocitli v podobnej situácii, keď museli konštruovať a presadzovať štruktúry, v ktorých sa všeobecne predpokladalo, že sa vyvinú "prírodnou" (HANN 1998: 18).

Vlastníctvo sa často chápe ako "vec", na ktorú má človek exkluzívne práva alebo ako "aktivita" – rôzoforý činnosť prítlačujúca zisk. Majetok a vlastníctvo však nie sú ani jedno, ani druhé, sú skôr súborom práv a povinností vo vzťahu k veciam. Ľudia nevytvoria veci samostatne, ale skôr práva a povinnosti vo vzťahu k nim (HANN 1998). Problematičnosť je však aj ďalšia pojem vlastníctva na ňu spoločnosti ako ekonomického (ktorý je koncept a symbol vlastníctva "vlastný"), kde môže byť nešťastie definovať hranicu medzi subjektom a objektom, konkrétne človekom a produktom jeho práce alebo jeho dedičstvom. Tieto a ďalšie otázky viedli skúsenejších sociálnych vedcov k úvahám o zvrhnutí termínu vlastníctva ako analytického nástroja (napr. STRATHERN 1999, HUMPHREY, VERGERY 2004).

Hoci považujem tieto námietky za viac či menej opodstatnené, riešením je pre mňa definovanie toho, čo rozumem pod pojmom vlastníctva v kontextoch nášho projektu. Chápeť ho ako proces vzťahovania si sociálnej reality, ale aj ako významný symbol západnej kultúry, ktorý formuje spôsob, akým sa s ňou máme vzťahovať. Predpokladám, že koncept vlastníctva má ideologický charakter a jeho obsah sa odlišuje od praxe k príjmu (VERGERY 2004). Považujem za nevyhnutné rozchopiť vlastníctvo správne, ale analyzovať obsahy a praxi, ktoré sa za ňu ukrývajú v praxi, na úrovni diskurzu a konania jednotlivcov.

Môj dom – môj hrať?

Koncepty domova a vlastníctva sa v rôznych momentoch prekrývajú – iba možno chápať ako súčasný proces vzťahovania si sociálneho či materiálneho sveta zo strany subjektu. Sú symbolmi západnej kultúry a ako také komunikujú množstvo rozporuplných významov, o interpretácii ktorých neustále prebiehajú konflikty. Podliehajú sa na tvorbe identít skupín i jednotlivcov. Oba súvisia s konceptom hodnoty, ktorý je kultúrne špecifický a ovplyvňuje konanie a preferencie aktívov aj na individuálnej úrovni. Podľa Simmela hodnota nie je esenciálne obštrukčnou vlastnosťou v samotnom objekte, ale je naočak výsledkom takej subjektu (SIMMEL, 1978: 73). Vplyv na emocionálnu hodnotu vo vzťahu k objektu to, či ho jednotliviec vlastní legitímne? Spája sa človek k svojmu obytnému prostrediu tak, keď ho má "pokrývať" ako keď je "jeho" jeho? Ako procesy domova a vlastníctva navigujú náviaz v praxi?

Skôr než sa pokúsim nájsť vzťah medzi týmito otázkami rozdeľovať sa dajúť z textom, rozlíšiť mi budú sa zaoberať naj tým, že viemko jednotlivcov zvažuje, keď vytvára vlastnú stratégiu v kontexte bývania (prejaví či kúpi, akým spôsobom bývanie financovať, v akom časovom horizonte plán realizovať), aké faktory považuje za prioritné (napr. pocit bezpečia alebo naočak potreba mobility) a aké praxi a významy sa ukrývajú za jeho/jej rozhodnutím (obývať ako prejav statusu a prestíže, či ako investícia...), i a v nepodstatnom rade, či rôzne konkrétne jednotlivci plánujú do budúcnosti alebo je ich rozhodnutie skôr spontánné.

Objektívne ako upotrebu tvaru odkrývajú sociálne bytie aktívna viac ako súčinná iných materiálnych objektov, ktorými sa obklopuje (BOURDIEU 2008: 19). Vypovedajú jeho/jej finančných možnostiach, o statusu a hodnotách, rovnako ako aj o jeho/jej sociálnom prostredí a vzťahoch. Zabezpečenie a tvorba možného obývaného môže byť praxou ekonomicky individuálnej i sociálnej schizofrenie, ako aj rodovej identifikácie jednotlivcov. Ženy sa často stereotypne spája s rodovými domácnosťami a v tomto zmysle s tvorbou domova, kým muži majú je samostatný "stavebný" dom, stála nová rodiny. Zabezpečenie nového obývaného má

byť prostriedkom komunikácie smerovanej šíršiemu sociálnemu prostrediu, ako aj domáca rodina, napríklad ako prostriedok transkripcie miestneho dialektu od rodičov.

Finančná náročnosť celého projektu "vybranaja" rozhodovanie, zvyšuje jeho výťažnosť. Zúčastnení obydlia môžu byť výhodnou ekonomickou investíciou alebo sa naopak môžu stať "korovou", ktorá produkuje ďalšie rozhodnutia na mnohých rokoch a ovplyvňuje spôsob života na mnohých úrovniach. Hovoríme, ktorý sa pri svojom získaní sociálnych štruktúr skomplikuje zloženia rozhodovaním obyvčov na trhu s nehnacím, v tejto situácii konštatuje, že dom (ale v podobnej miere aj iný typ obydlija) funguje ako panca, ktorá má tendenciu stať sa jediným bodom zamerania všetkých investícií majiteľa, a to nielen v blízkosti financii, ale aj jeho času a energie. "Pustia sa do projektu, keď sú po nich často príliš náročný, pretože ich hodnotia oveľa svoje záujmy, nie možnosti. Usávajú sa tak do obmedzení a neustávajú im nič iné, ako vyravná sa s dôsledkami svojich rozhodnutí na čase veľkého napätia" (BOURDIEU 2000: 186). Kúpca obydlija predstavuje pre jednotlivca risk, ktorý sa zvyšuje prípadným posúdením finančnej príležitosti. Risk je konštrukcia, ktorého prostredím nie je to, čo sa "odberá", ale čo vstúpi na "miesto odia". Podľa Becka sa riziká spoločnosti postupne mení na spoločnosť risku - jej členovia si odlišujúvi s neustálym strachom v abstrakčných kategóriách, ktoré môžu mať za následok jej zánik - perspektíva environmentálnych kríz, jadrovej vojny, či napokon akútnej finančnej krízy, ktorá sa týka priamo trhu s nehnacnosťami (BECK 1992).

Jednotlivcov ani v týchto oblastiach nie je v rozhodovaní v svojom bývaní autonómny v pravom zmysle slova. Ak vyžadujeme našu jehojej rozhodovania v kontexte totality všetkých stránok (BENDA-BECKMANN, BENDA-BECKMANN, WILBER 2001), pohybujeme sa vo vnútri sociálnej praxe. Na tú však ovplyvňuje ponuka na trhu, ale aj ďalšia bytová politika, ktorá ovplyvňuje vlastníctvo vo vnútri kapitálu. Rozdielne skupiny obyvateľstva majú odlišný spoločný status v kontexte bývania - medzi najprávnostnejšie skupiny obyvateľstva patria mladí ľudia, imigranti, slobodní rodičia, nezamestnaní a dôchodcovia (ABRAMSSON 2003: 4). Každá klasifikácia v spoločnosti je ďalej definovaná súvisiacimi spoločenskými normami, ako napríklad chápanie súkromného vlastníctva ako hodnotovej vlastnickej formy na okraj ostatných. Napokon vnútra sociálnych vzťahov o vlastníctve v kontexte obydlija vypovedá napríklad o tom, akým spôsobom sa majetok delí v generácii na generáciu, čiže v praxi ovplyvňuje, či sú všetci súrodenci rozdelení rovnakým dielom.

Haraldson geograf v tejto súvislosti hovorí o individualizujú "kariéru bývania", definovanej obydliami, v ktorých jednotlivcov del v priebehu svojho života. Individualizujú kariéru bývania je formovaná jednak možnostiami, ktoré akúto vnútra, rovnako ako politikami, ktorým je. Tieto determinujú jehojej možnosti získat bývanie zodpovedajúce jehojej kariéru bývania. Možnosť odohrávať sa ovplyvňuje aj preferencie jednotlivca v kontexte dostupných zdrojov. Kariéru bývania je navyše formovaná udalosťami a zmenami urýchľujúcimi beh života jednotlivca a tým isto sa odohráva ako hlavná, v akjej životnej etape sa práve nachádza. Haraldson geograf tradične predpokladá, že jednotlivci majú snahu postupovať stále na rebrítku bývania, pričom odohrávajúce sa od rodičov do finančne nezávislého obydlija predstavuje prvý krok v kariéru bývania. Ďalším odohrávaním sa zvyšuje mzdová a celkový štandard bývania a bytový status sa mení z podnájom na súkromné vlastníctvo. Kariéru bývania je podľa Abramsson založená na subjektívnych hodnotách v kontexte bývania (ABRAMSSON 2003: 2). Apriórny predpoklad, že náhla jednotlivcov smeruje k súkromnému vlastníctvu, má ideologický charakter - v majore problémom je stále kultúrne špecifická.

Po tomto vyčerpávajúcom teoretickom zdanze možno konštatovať, že hlavným základom nášho projektu je komplexnosť javov, ktoré skúšame. Obydlije ako domov sa vzťahuje k vlastníctvu je konfliktovými mnoho-znamenným symbolom. Na rozhodovanie mladých

hali pri definovaní ich stratégie pri zabezpečovaní bytvania pokiaľ možno lákavo, ktorí je národná nariadenou schiká a definovať niara ich pôsobenia. Ako metodologicky kľúčovú vystupuje otázka: Prečo majú mláď ľahšie realizovať stratégie pri kontrastovaní domova a vlastného?

Vzorka / kontrastná vzorka

Ako výskumný terén som si zvolila Bratislava, a to z niekoľkých dôvodov. Toto mesto charakterizujú v porovnaní s ostatnými časťami Slovenska vysoké ceny nehnuteľností, napriek tomu je však dlhodobo pozitívnejšou tendenciou mladých ľudí kúpa bytov s využitím bankovej pôžičky. Výskumný terén som si zvolila pred obdobia finančnej krízy, ktoré "zasvietila karta" na túto s nehnuteľnosťami.

Postsocialistické prostredie, ktoré skúmam, je charakteristické hlbokou neľivosťou občianov k štátu, čo najmä vyplýva z ich vzťah ku konceptu vlastníctva (HANN 2008: 200). Tímto prostím prevládajú na vysoko relevantnej pre slovenskú spoločnosť – zmeny systémov, ktoré sa prebehli v piateho desiatkeho storočia, sa vždy spájajú aj so zmenami v režime vlastníctva. Predpokladám, že tieto zmeny výtvorili napríklad na spôsob, akým mláď vnímajú význam vlastníctva, ktoré má pre mladých centrality emocionality, rovnako ako ekonomický význam (HANN 2008).

Vzhľadom na to, že sama byvam v Bratislave a mám problémy, ktoré skúmam, sa ma viac či menej odfúkajú. Mladá som možnosť získať dáta z iného terénu, ktorí by mi jednoducho štúdiu ako predvýskum, ale aj ako kontrastný prípad, poskytujúci alternatívny pohľad. Týmto možnosť som získala v rámci pobytu v Štokholme vo Švédsku v rámci programu *European Doctorate in the Social History of Europe and Mediterranean*. V Štokholme som pôsobila v roku 2008 realizovala trimesačný kvalitatívny výskum pozostávajúci najmä z hĺbkových rozhovorov s jednotlivými respondentami.

Túto s nehnuteľnosťami v Štokholme a v Bratislave majú veľa spoločného, ale aj odlišného znaky. V roku 1947 bola vo Švédsku predstavená všeobecná bytová politika, ktorej ideologickým cieľom bolo zabezpečenie bytvania pre všetkých občianov, nezaviazalo od ich veľkej príjmov. Do polovice 70. rokov bola postavených milión nových bytov v prerozmernom sektore. Bytová politika sa však za posledných dvoch rokov naplne zmenila a švédsky štát sa takmer úplne stiahol z trhu z bytmi (ABRAMSSON 2004). V Štokholme je posledných rokoch zreteľný nedostatok veľkých bytov, najmä v prerozmernom sektore. Existujú dve formy prerozmerného nehnuteľností – tzv. kontrakt "z prvej" a "z druhej ruky". Prvá forma je charakteristická neobmedzeným časom prevádzky a regulovanou cenou nájom, ktoré garantuje štát. Pokiaľ sa chce jednotlivec do tejto formy zapojiť, musí sa zapísať do zoznamu v rámci miesta bydliska a v Štokholme začiatkom doby riadne vyplývajú vyšie platných rokov na získanie bytu sa objavuje dlhá doba. Prerozmernosť s kontraktom z "druhej ruky" je časovo obmedzená a ceny za prerozmernosť sú neobmedzené. Mladí kontrastujú, že vo Švédsku, rovnako ako v slovenskom prípade prebehli v posledných desaťročiach významné zmeny na úrovni vlastných vzťahov. Predpokladám však, že aspekty výtvorové na vnímanie a konanie jednotlivcov sú medzi terénmi natoľko odlišné, že porovnanie vzroky môže byť podmienené nástrojom na zisčovanie náh dátami z prostredia Bratislavy.

Pri definovaní výskumnej vzorky bolo mojom ústnom nájsť hali z tej istej časti spoločenského pola a v rámci analýzy dáť porovnať, či bude ich prístup ku kontrastovaniu vlastníctva a domova totožný. Bovešius ľahko používa zameriavanie a dlhá časť stráveného vo veľkých inštitúciách ako zvláštne faktory pri výskumoch. Tendencia kúpiť si prerozmernosť obydlie sa podľa neho vzťahuje na štruktúru kapitálu, pomer medzi ekonomickým a kultúrnym kapitálom (BOURDIEU 2008: 26). Pri definovaní vzorky som vychádzala z toho,

že finančné rozhodnutie respondentov by ich malo do istej miery obmedzovať pri kľúčových, ale zároveň by im malo umožniť pripadnú využitie bankovej pôžičky. Ďalším predpokladom bolo, aby ľudia domácnostného zariadenia – svoj respondent majú vysokokvalitné vzdelanie, a to aspoň bakalárskeho stupňa. Predpokladám, že ich vzdelanie vplyva na množstvo informácií, ktorými sa vrátane vyvinutia vlastnej stratégie v kontexte byvania disponujú a vyplývajú z nich rozhodnutia, ktoré si urobujú. V tomto zmysle je dôležitá aj štruktúra a miera ich sociálneho kapitálu, nakoľko práve sociálne kontakty sú často prostriedkom na získanie relevantnej informácie, ktoré ovplyvňujú ďalšie stratégie respondentov. Tieto fakty sa môžu prejaviť napríklad vo vzťahu k mladším ľuďom pochádzajúcim z miestniny v Švédsku, ktorí môžu mať oproti "starším" výhodu širšej sociálnej siete. Z toho dôvodu som určila, že všetci respondenti musia byť do 60 rokov v súčasnom mesiaci.

Pri výbere respondentov považujem za dôležitú aj ich životnú situáciu – zvolila som ľudí, ktorí sú zväčša voľní, nežijú v spoločnej domácnosti s rodičmi, ale ešte nemajú vlastnú dom. Zároveň som sa zamerala na ľudí žijúcich v partnerskom vzťahu (boci nemusia s partnerom byť v spoločnej domácnosti), keďže ma zaujíma, akým spôsobom je koordinovaná domova a vlastného usporiadanie v partnerskom vzťahu. Vzhľadom obmedzeniu respondentov je približne dvadsiatipäť až tridsať rokov, avšak určenie sa ho nepridržam, lebo je determinované ostatnými predpokladmi.¹¹

Ako som spomenula vyššie, v rámci "tridsať" rokov som realizovala rozhovory s jednotlivými respondentmi. Traja z nich mali byť v podstatne prostredníctvom kontraktu z "prvej ruky", dvom respondentom zabezpečila bývanie ich rodina (dechtivo, dar), štyria respondenti mohli byť v posilnenej bankovej pôžičky, jedna respondentka má byť v podstatne prostredníctvom kontraktu z "druhej ruky", a napokon jeden respondent býva v podstatne ne-sociálnou formou kontraktu so súkromným bytovým družstvom. Pri hľadani respondentov som použila klasickú metódu "snahovej jule". Rozhovory prebiehali v prostredí, ktoré si zvolili respondenti, v niektorých prípadoch u nich doma, inakedy v práci alebo v kaviarňi. Ako som uviedla vyššie, rozhovory mali seriálizovaný charakter. Domovňa som sa striktne nepridržala, počas rozhovoru som sa snažila navodiť atmosféru spontánnosti a osobného príjmu. V prvej časti rozhovoru som dala respondentom priestor na vypracovanie vlastného autobiografického príbehu v kontexte byvania. Rozhovory prebiehali v anglickom jazyku, pričom bo všetci respondenti rozliáli na pokračujúcej úrovni a počas interview sa nevykyli nijaké zväzbovacie komunikačné problémy.

Pri príslušnej analýze dát zo Švédsku som sa v prvom rade pokúsila definovať predtým, ktoré sa za konceptom vlastného skrývajú vo výpovediach respondentov. Významy sú označené a majú navzájom protichodné – napríklad vlastništvo ako zabezpečia alebo napríklad ako záhad, ako prejav statusu a spoločenskej prestíže, investícia a v neposlednom rade ako prostriedok osobnej emancipácie vo vzťahu k rodičom, osvojenia si a získania kontroly nad vlastným životom. Vo väčších prípadoch sa však potvrdilo, že koncept vlastništva je kategória, ktorá sa významne podieľa na koordinovaní sociálneho bytia jednotlivca.

Ďalej som sa snažila prostredníctvom výpovedí respondentov analyzovať, ako sa vlastništvo vzťahuje na koordinovanie domova. V tejto ústrednosti ma zaujímal, či sa je koordinovaný počet domova u mojich respondentov a či je pre nich dôležitá vlastná priestor, v ktorom žijú. Napokon som tieto kontexty analyzovala vo vzťahu k ich strategiam byvania. Pre potreby tejto kapitoly som vybrala troch respondentov, ktorých postoj a hodnotenia odlišujú významne spôsobov, akým je proces vlastništva koordinovaný vo vzťahu k procesu vytvárania domova. Medzi respondentov som pre zachovanie anonymity zvolila

Domeny ako zážitok

Elsouy je trichotvová rečníčka podnikateľka, ktorá žije v rozdielnejšej štvrti Dusseldorf v Šachtelme. Susedstvo tvoria vývy sa združujú, kde žijú najmä rodiny s malými deťmi a páry so zdieľaním. Elsouy sa svojím partnerom býva v malom dome jej matky, ktorá je podnikateľka s realitami a vlastní niekoľko bytových domov v centre Šachtelme. Elsouy počas rozhovoru zdôraznila, že sa od matky naučila veľmi si vážiť svoju vlastnosť ako dobrej investičky: "Mojou filozofiou je, že je samozrejme niečo, čo som získala od svojej matky, že platiť predovšetkým... napríklad by som zaplatila 100 000 investičný domov na predajom z druhej, alebo dokonca aj z prvej ruky, ale nechcela by som mať nájsť. Čiže som si 5 - 6 - 7 - 800 000 na predajom a potom sa odobráhavam aj sľ sť nezostane. Uprednostňujem úplne si a platiť hypotéku a úverky a potom sa na domy možno odobráhavam a znovu bývanie, ale úplne mať niečo na predaj, čo by malo hodnotu."

Elsouy však nie je v bytovaní v súčasnosti vlastníkova svojho rodiny spokojná. Keď sa pred rokmi usadila do staršieho domu, malo to byť dočasné riešenie, no žije v ňom dodnes, bez bezprostrednej perspektívy odchovania sa. Do personalizácie svojho životného priestoru dopomohla Elsouy niekoľko rôznych úprav, keď tvrdí, že aktívna domá nie je časovo obmedzená a môže sa niekedy stať podľa vlastného uváženia. Uviedla, že "ja to som nebola". Doma má mnoho ideologických priestorov, veľkú fyzickú a pozemú, ktorá sú obľúbené nepodľavými vecami a nábytkom po posledných obyvateľoch, usadokoch a štruktúrach Elsouy rodiny. "Vlastníctvom, keď máš veľký ideový priestor. Ach, majú problémy aj som učiteľka učí. Takže mám veľa vecí, ktoré sú napríklad a práve som sa šiel upravovať. Mám nové dary a bývanie a knihy a všetko... Takže teraz som sa šiel... som som rýchlo učí. Pretože sa to stále uplatňuje, takže sa stále nie učí."

Elsouy počas rozhovoru uviedla, že aj keď sa vo svojom bývaní cíti ako doma a ambivalentný vlastník-úpravca status bývanie nemá negatívny vplyv na jej veľak k priestoru samotnému, stále sa po ňu sťažuje. S vlastným vnímaním podľa nej stálo veľak náma zodpovednosť, ktorá sa nechať k jej súčasnému životnému štýlu a preferenciám: "Pretože je to záležitosť a hranice kľúčov a domoví trávy a ozdobenie stromov a, viete, je to veľa vecí, čo môže byť... kľúčové môže byť... a všetky tieto veci ma prave vyrušujú, pretože tak veľa pracujem a nechcem to robiť." Pre Elsouy sa jej bývanie stalo symbolom "nepotlačky", ktorý má v živote. Počas júna 2008 uprel uprednostnenie vyhodnotia so zážitku a príkom a z domu sa dokonca na tú rýdnu vysťahovala. "Ale teraz určite som pocit, že som morálne veľmi unavená. Chcem mať pocit pokojja, keď prídem domov. Nechcem sa rýdň zohľadňovať, nechcem sa rýdň nepotlačky a... chcem mať iba rade nájsť domov. Žije, že by som nemala mať nájsť domov, ale chcem aby ma nájsť domov veľmi šťastnou."

Elsouy má pocit, že ona a jej partner nezapadajú do spoločstva, v ktorom žijú. Napriek priateľskej komunikácii, ktorá so svojimi usadokmi uchováva, Elsouy prichádza dobra intenzívnej zážitkovej rade a potreba usadokov k "všetkým voľi do rany". "Nie, ja si nie moje rade a si príjemná a obede, máli usadok, pretože so svojimi zážitkovej radei a obidmi so svojimi zážitkovej. len aby prichádzal. A je to jasné veľmi máli jami, ktoré zážitku moje dary a úplne, moží sa si pomôcť, ale samozrejme, že je to trochu zážitkovej. Aká by som bola pyšná na svoje zážitku, keď ja už som, ale prave je ma to veľmi nie som. Takže to určite je prave. Prave." (interview) Prvá časť sa nazýva, že počas výskumu som mala možnosť navštíviť Elsoua dom-úpravca a po rozhovore som bola prekvapená tým, že stará zodpovedá mojej predstave "domu háčiky". Doma aj zážitku boli na pohľad čisti a uchovávaní.

Elsouina predstava ideálneho domova sa vzťahuje k bytu, kde žila ako dieťa do svojich 20 rokov. Uviedla, že by chcela žiť vo veľkom svetlom bytu s vynikajúcou výhľadom v meste.

Svoja predstava dala do kontrastu so svojim občasným obydliem: "Prešlo som na to, že nie som veľmi 'domový typ'. Nikdy som nevycestoval v dom, takže teraz je pre mňa bývanie v domi viac nepríjemné ako niečo príjemné." Ebonine preferencie v kontraste bývania nastali počas rozhovoru nejasne – v jednom momente uviedla, že sa chce odsťahovať na Švédsko, potom zase hovorila o plánoch s upratovaním doma. Za najprerodopodobnejší však označila svoj plán presťahovať sa do mesta: "...mala by som si na čas presťahovať dom, pretože teraz nemám žiadneho vzťahov kúpiť si ho. Ale aby som to aj skúsila, dala si rok, dostala sa z toho domov a prehodnotila, či je to stále, čo by som chcela a čo by mi viac sedelo." Ďalší raz, keď Ebonny šla v bytu, ktorý si sama zvolila, bolo počas dopravných ťažkostí v Los Angeles. Vybrala si stred obydlie podľa vlastných predstáv a dohodovala ho podľa vlastného vkusu: "Viac bolo to tam šedé. Mala som svoje vlastné miesto, zverila som ľudí mojej matke a plánuje... Chcela som do toho ísť stále. Navrhli mi som sa s ňou na nečistota. Takže keď sa mi ponúkol do zrušenia..."

V posledných rokoch Ebonine blízki "nerovná" a ona nie je schopná platiť matku nijakým. Uviedla, že sa číti ako slobodá, hoci jej to matka nikdy nenasledila. Ebonine obydlie možno v tomto zmysle chápať aj ako spomedzi ostatných veľkých. Možnosť presťahovať sa byt Ebonny konštruuje ako prostriedok emancipácie a vytvárania vlastného života. "Mala som to šťastie a možnosť to zmeniť, ale sama som si to nevybrala. V tom je ten rozdiel. To je šťastie, pretože som abso v hoci, keď akým som možnosť vybrať si vlastný domov. V súčasnosti s mojou matkou, niečo, kde by som sa cítila dobre." Napriek tomu, že Ebonny veľmi bývanie v súčasnosti vlastného ako slobodná možnosť rúbi rozhodnutia bez optima, v domo svojej matky sa tak javne ospráva. Dom, akoby sám vyvíjal agencie, je základný a obmedzuje. Motivácia odsťahovať sa predstavuje pre Ebonny stále zorganizovať svoj život inak ako doteraz a nasledovať osobnú slobodu.

Domov ako prostriedok konštruovania sociálnej identity

Vtiah medzi konceptom vlastného a procesom tvorby domova odzrkadľuje individuálne príbehy sociálnej identifikácie. Nikedy, ako napríklad v prípade nášho ďalšieho respondentu, je zjavné, že jednotlivci anticipujú prácu viackrát medzi svojím bývaním a sociálnym statusom. Matka je najmä v tých domoch a v príbehu svojho detstva bý v rodinách v niekoľkých domoch v mestách mestách. Ako-dieťa počítal podľa vlastných slov v rodine veľkú svoju neistotu. Preto, že sa odsťahoval od rodičov, býval v rozličných obydliach s rôznymi statusom bývanie (v podstatne, na internátoch, s partnerkou a rodičmi s priateľmi).

So svojou súčasťou partnerkou, dnes si užívajú, kúpili byt s pozitívne hypotekárneho domu. Matka počas rozhovoru odmietla, že je práve šťastie vlastný svoje obydlie, aby sa v ňom cítil ako doma, ale výšimou hovorila o kápe bytu ako o výlučnej investícii. Matka a jeho partnerka kúpili byt po roku vzťah. Matka bodová a odstupom času non-rozhodnutie do toho nikdy ako usilovní a v tomto zmysle strepná. Zároveň ho však tým, že jeho priateľka je o dva roky staršia ako on (Matka má 27 rokov). Zároveň však uviedol, že rozhodnutie kúpiť byt bolo spoločným rozhodnutím, ktorý bol súčasťou jeho osobného procesu dospievania: "Myslím, že som bol trochu... svoje rozhodnutie je o dva roky staršie ako ja a ona... ona bolo už veľmi so študentského sveta, takže... myslím, že som bol... chcel som svojím posledný dom. A myslím, že kápe bytu bol spôsob, ako to dosiahnuť." Matka a jeho usilovníca sa na rozhodnutí podieľali spoločne – ona v tom období nemala kde bývať a on sa chcel "dosťahovať svojho bytu". Matka uviedla, že v tomto čase začali vzťahovať nad spôsobom, ako vyriešiť svoju bytovú situáciu, a keď cítil, že majú skutočne možnosť byť kúpiť, "uviedol sa nový svet".

Mate sklonštatovať, že by sa mal zabezpečiť ekonomicky realizovať kámpu bytu a dostať pôžitka bez svojej partnerky. Z jeho výpovede vyplýva, že akí kámpu bytu považuje za dobrú investičnú príležitosť pre nich ako pár. V tejto súvislosti často používa v rozhovore pojem "privilegium" a kámpu bytu považoval ako záujem dlhodobého osobného plánu: "... keď sa napríklad na rísku a mieru kámpu, potom sa môže stať, že týmto zvyknem hovoriť. To je veľa. Neviem, či toho ešte vystačí."

V súvislosti ide polevica Matevho plánu na výstaje spojená s bytom. Vo veľaku k spúšťaniu za hypotéku sa však necíti núteno. Mate a jeho partnerka sa rovným dielom podieľajú na výstavkách do domovosti a sú rovnými spoluzúčastníkmi, ale každý z nich pokrýva svoje ostatné výdavky na život. V tomto prípade je formalizovaný aj ich účasť v prípade neúspechu, byt by predali a podieľali sa o rísku, prípadne by jeden vyplatil druhého. Mate uviedol, že sa neobáva ani zomrieť na toho z realitami: "Vidím, ja som šťastne zabezpečený človek, keď príde na ekonomiku. Čítam sa poľovcom alebo zomrieť drahé. Každá práca má byť aj táto práca. Takže toto je táto práca, na čo sa zúčastní a na čo ide, či to má byť alebo nie. Takže my sme napríklad jedným na dve rovnaké strany a jeden z nich je na polovicu zomrieť. Úroveň našej na polovicu nie bola veľa, ale keď sme si kupovali byt."

Pre Mate sa pocit domova opiera o interakciu s jeho partnerkou. Uviedol, že sa rád cítí ako doma vo svojom byte, a keď ho opäť začali doťahovať ako ich spoločný domov. Mate vyvíjať tendencie k súčasným bytom v porovnaní s predchádzajúcimi, presunujúcimi bytom, ale svoj pocit pripája vyhladeniu bezpečného štandardu, nie statusu bývania. Š. L.: "Myšlienka, že moje myslenie je bytu na ňom, že si jeho vlastnosti?" M.: "Áno, to si myslím." Š. L.: "Čiže keď poviem napríklad porovnávať z rísku, ako si sa cíti v predchádzajúcich bytoch, odkážete sa?" M.: "Čiže som sa cítil. Je to rozdiel v domovosti."

Keď Mate počas rozhovoru vyvíjal pozitívne vlastnosti obyčien, svoje priority (špeciálne prístup, výhod štopy v bytu, veľa možností porovnávať s preferenciami svojich bratov (veľký dom, technologické vymožnosti), akoby cítil potrebu odhaliť svoj postoj pred hodnotami svojej rodiny, a zároveň sa voči nim vyslovuje vyrovnané: "... myslím, že moje bratia, keď by som v malých mestách v areáli Štátov... moje domy vlastne a je to jasné, že ich ekonomia. Takže to som rád... Neviem si, že si veľa zomrieť, že to znamená vlastnú výstavbu na rísku, kde má... Nechcem ako je to možnosť, že som byt keď zomrieť akoby ako ich domy. A myslím si, že je to dobré kámpu si malý byt na takú časť. Ale som malí keď preferencie." Mate počas rozhovoru uviedol, že jeho hlavné priority a bývanie a súvisiace potreby sa s vývojom jeho "kariéry bývaním" zmenili. Jeho výpoveď naznačuje, že čím táto transformácia chápe ako prebeh vlastnej sociálnej mobility. "Myšlienka, že si nie som šťastný, keď sa objavím. Napríklad táto... očakávam veľa v bytu a výstaje strachu a takto veľa... Ale pred platením, hlavnou časťou by som si akoby predstavil sám seba z veľkým televízorom alebo... takto veľa. Takže by som sa zúčastnil na to, že je v bytu. Teraz ma nie som spokojný keď veľa. Všetko ma zapadne to, že je veľa, ako poznať. Ale to je možnosť veľkých možností, keď som sa zúčastnil na vlastnej domovosti, na to čo má, ale veľa očakávam. Napríklad, keď sa porovnam z mojimi bratmi, som malí všetky technológie a všetky veľa, aké si nie som šťastný predstavím v domovosti. Aj to, ako sa zúčastnil a má. Ale takto porovnávať im chýba."

Domov ako ústredná téma, kámpu v domov bytu

Dalším z respondentov, Elinke, používam "profesionálnu starostlivosť bratov". Súčasťou jej vlastného zabezpečenia je jej súčasná - v práci, vo vyhladení či v doberých vzťahoch s blízkymi, ale aj jej tvorba vlastného domova. "I work full time, I study full time, I have a real estate, I have to much going on." Elinke sa opiera o svojimi rodinnými príbuznými od svojich

živnosti, někdy učila na čas pracovat jako na paře do Anglie. Po návratu do Švédsko šla v náhodných letech, které si přerajovala prostřednictvím konstruktiva "z první ruky".¹⁴ Ellnor počás rozhovoru vyvířila velmi silná forma vztahu k vlastnému obydlí a k hospodářskému je jako síla svévolné svobody. Následný vztah jej narůstaje zodpovědnost legálních vlastností a pozicních spříkovec za obydlí, v kterou byla. "Vždy jsem přemýšlela, protože, tak jako jsem převedla, je pro mě velmi důležitá máj pokojí domov. A teď se dostal pokojí, zavelim domovem a pokojem má, že je to pokojí a on přide a opraví to ... a nemám spříkovec švédské politiky, nemám švédské mediální stavov. Když se mělo pokojí, nemám se to zaplatit, je to pro mě síla síla." V rozhovoru má rájaj spříkovec, když Ellnor formulovala svoj vztah k domovu v přemýšlením přístupu, který spříkovec rozhovoru na legitimní účelového konstruktiva na byt. S. L.: "Čítá se jako domov v bytu, který si přerajovat?" E.: "Absolutně. Je to máj konstruktiva, rovnako ako máj stoví stoví, který šla v mojom přemýšlením byt 30 rokov. Takže dom... absolutně."

Ellnor se za posledních roky vztahit stáborala a se zariadovaním každého zo svojch domovce podľa vlastných slov stáborala veľa času. Když se zariadit interier inu, nedostatok ekonomických prostriedkov) alebo externí inu, v prípade postmoderného bytu, keď vzniká v blízkosti domu, kde býva, nebali cez ten trávi veľa čas partie mladých ľudí, ktorí ja cez noc veľa hlukomí podmienky, tak sa Ellnor pozabavovala a venovala množstvo práce nájmom, zariadením a zariadením nového obydlia. "Myšlien, je som pokojíky pokojí renovate každý deň uposť ľudem čas, aby sa to zrealizovalo. A šla som sa občasit' ... šla menovať akéhokoľha švédskú a telekomunikačnú a zariadením a zariadením inu, ktoré ..." Vyjadril, ktorý Ellnor priklada svojí práve pre naplnit vlastný predstavy bývania, dokladí aj silného spříkovec, akým ja realizovala. "Takže so, čo ideť opravit', je rovnako do trojštobnka. Troja ľudia budú moji býti. Zaujíma som, že má je veľa ľudí z jednoduchoým bytom, ktorý by chceli poradiť. Všetkým chceli dvojtobový byt, chceli niečo učie, takže ja domom jednoduchoým byt, a zjednodušoval byt domom dvojtobový a dvojtobový domom máj poradiť."

V porovnaní s ostatnými respondentmi Ellnor počás rozhovoru pomerne dopodrobna opisovala interier obydlí, v ktorých bývala a na základe spříkovec formulovala a postavenosti odporvedí možno diskutovať, že je jej táto téma bývania blízka. Napríklad pri otázke ideálnej podstaty bývania v budúcnosti boli odpovede ostatných respondentov väčšinou vyhradené a neurčit. Ellnor sielen, že mája presne definovaný vlastný ideál obydlia, ale dokonca mála vytipovaný aj konkrétnej dom. S. L.: "Veľ, ako by si občas býval v budúcnosti?" E.: "Absolutně. Mám rada veľa má... domov absolutně a domov a myšlien, že je to mojom občasit' ... Domom som si vyvířala máj dom má, je to švédskú dom, mojom pokojí. Bý dom, má je domom, rovnako ako máj mojom. Je švédka je fantastický. Je blízka pri mieste, kde bývam. Mám rada občasit' pokojí a tak..." Ellnorin názor a zariadením domova sa prejavil aj v otázke interiera jej súčasného obydlia. Ako jedna z mála respondentov presne charakterizovala jeho dizajn a spříkovec ho asociovala s konkrétnymi aspektami svojej osobnosti. "...preto som som zrealizovala predtým, ktorý pokojí had zrealizoval inu. To kombinujem so švédskym bytom švédka se zriadiť inu. Čítá je to kombinácia miestna veľa švédskú a švédskú a miestna veľa pokojíky a... Čítá myšlien, že má je veľmi rovnako, pretože veľa zrealizovan a som veľmi zrealizovan a robim ma švédskú veľa, ale v švédka zrealizovan byt aj švédka švédka. Veľa zrealizovan a som švédskú zrealizovan." Definovanie priestoru má je pre Ellnor len základ, ale aj súčasťou jej sebakritického. Čas forma priestoru, v ktorom býje, definuje vlastnú sebakritiku. S. L.: "Si prišla sa svoje obydlie?" E.: "Absolutně. Teda, je veľmi máj, ale vždy domom zrealizovan. Ach, je

na, byť mobilizována a striktně bydlitští, mluví se, že kombinovaný jednotlivcem vykonaje a nemá zvláštní, alebo napak: byť schopen sámotama si zvalit vlastat obydlit a nakladat s ním podľa vlastnej vôle, byť jeho plánovníkova. Rozmanitost kombinácií vlastništva a domova vo výpovediach respondentov s týmto zmysla "nabírajú" postavenia týchto konceptov ako procesov, ktoré sa menia a menia sa navzájom na seba vplyvajú. Na základe výsledkov však zatiaľ možno konštatovať, že vlastništvo nie je pre ruských ľudí univerzálnym kritériom ľudského alebo sociálneho postavenia. Ako kľúčové vystupujú skôr určovanie si prístupu zo strany vlastníka alebo prenajímateľa, hoci kľúpa či odčlenené obydlie môže byť potrebným podnetom, individualizovanou motiváciou pre kombinovaný jednotlivca.

POZNÁMKY

1. Běliková s týmto koncom upodostatkuje príkladom anglickej formy "objektifikácie" do slovenského jazyka ako "spredmetenie" (BĚLIKOVÁ 2005: 182). Domnievam sa, že termín "objektifikácia" je pre čitateľa zrozumiteľnej zrozumiteľnej, preto v texte používam obškuritívnu formu.
2. V origináli *individualizácia*.
3. V origináli *apropriácia*.
4. Běliková navrhuje termín *agency* (pokiaľ ide o schopnosť byť riadená) (BĚLIKOVÁ 2005: 182). Tieto formy používajú na výnamerovo správne, no špliatky ľahko aplikovateľné v texte. Z toho dôvodu preferujem používanie cudzieho slova *agency*, hoci odlišne a Bělikovou, že táto forma je diaľnejšie vyhlásenie sa problému s pokiaľ ide.
5. Pod pojmom status bývania rozumieme, či má jednotlivec svoje obydlie v užitkovom vlastníctve alebo je v podnájme.
6. V anglickom jazyku je v tejto súvislosti používaný termín *property*, zahŕňajúci obškuritívnu výnamer – vlastníctvo i najomok. Pokiaľ toho termín používajú na veľmi problematicky. Benda-Beckmannová v tejto súvislosti upozorňuje, že termín *property* zahŕňa "po prv, sociálne jednotky (jednotlivcov, skupiny, rod, korporácie, štáty), ktoré môžu byť de facto alebo právne, po druhé, kombinácia činnosti ako objektívne vlastníctvo, po tretie, sociálny súbor práv a povinností, ktoré môžu sociálne jednotky mať vo vzťahu k takýmto objektom" (BENDA-BECKMANN, BENDA-BECKMANN, WILDER 2006: 13). *Property* v analytickej zmysle podľa nich nie je jeden špecifický typ práva alebo vzťahu ako je vlastníctvo (koncepty). Termín *property* preto pokrýva v texte sociálne v súvislosti od kombinovaného výnameru – v niektorých prípadoch ako vlastníctvo, jednotky ako formu vlastníctva či najomok.
7. V origináli *rationalizácia* – *rational*.
8. V origináli *individualizácia*.
9. Vid' poznámku číslo 6.
10. Podľa Vachery sa vlastníctvo rozumie špeciálne de facto. Napríklad ako vzťah ľudí k veciam, multifunkčným vzťahy prostredníctvom vecí a ako zväzok abstraktných práv (VACHERY 2003: 14).
11. Jednotlivcov rozdeľuje iba tie možnosti, ktoré sú im, vzhľadom na jeho miesto existencie, vzdelanie, vlastného sociálneho a kultúrneho kapitálu atď. Skutočnú možnosť napok vzťah ich celkovej sumy, hoci ako také nemusia byť jednotlivcom vnímané (ARHAMBERG 2003: 28).
12. K rozmanitosti súvisí súvisok pri odlišných kľúčoch domu aj Bourdieu, veľkú úlohu má podľa neho v tejto súvislosti výnamer iba ako hoci v širšom zmysle domácnosti, ktorá kľúčom individualizácie pokiaľ ide do špecifického v tomto zmysle a situácii (BOURDIEU 2006).

- 13 V porovnanju so vlikomajm: vstavitevna a presajevanje a konstrukcija: "i družaj raky" postajanje iste vrste ali? metodologija, analiza odpora/keri nastajajo določeni učinki pri va to [zelo] otydlo.

LITERATURA

- ABRAMSON, Marianne 2003: *Working careers in a changing welfare state* (Doctoral thesis). Umeå: Umeå university.
- ATTENBORO, Mikhael 2003: *The effect of competition and ownership policies on the housing market* (Doctoral thesis). Stockholm: The Royal Institute of Technology.
- BECK, Ulrich 1992: *Risk society: Towards a New Modernity*. London: Thousand Oaks: Sage.
- BENDA-BECKMANN, Franz, BENDA-BECKMANN, Kerstin, WELSER, Melanie G. 2006: The properties of property. In: *Changing properties of property*. New York: Oxford: Berghahn Books.
- BROŇOVÁ, Miro 2006: *Demon has demons*. In: BŮRKOŇOVÁ, Zuzana, LAŠTEJNÁ, Barbora, VÍŠŇOVSKÝ, Emil (eds.): *Anthropos, Demos*. Bratislava: Kalligram, Roč. 2, 23, s. 5-10.
- BOLLEAUX, Pierre 1999: Social Space and Symbolic Form. In: *Sociological Theory*, 7, 1, s. 14-25.
- BOLLEAUX, Pierre 2002: *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BOLLEAUX, Pierre 2006: *The social structure of economy*. Cambridge: Polity.
- BŮRKOŇOVÁ, Zuzana 2005: *Commerce and Christianity in a Slovak Village* (Dissertation print). Bratislava: Ústř SAV.
- CLARKE, Alison J. 2001: The Aesthetic of social aspiration. In: MELLER, Daniel (ed.) *Home Possessions*. Oxford: New York: Berg, s.23-46.
- CLARKE, Alison J. 2002: Taste wars and design dilemmas: Aesthetic Practice in the home. In: Painter, C.(ed.) *Contemporary Art and the Home*. Oxford: Cambridge, New York: Berg, s.115-130.
- DOUGLAS, Mary; SHERRWOOD, Baron 1999: *The World of Goods*. London: New York: Routledge.
- GRAEBER, David 2001: *Toward an Anthropological Theory of Value*. New York: Palgrave.
- HANN, Chris M. (ed.) 1998: *Property relations: Revisiting the anthropological tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HANN, Chris 2005a: Property. In: Carrier, James, G. (ed.) *A Handbook of Economic Anthropology*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, s.118-123.
- HANN, Chris 2005b: Post-socialist countries. In: Carrier, James, G. (ed.) *A Handbook of Economic Anthropology*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, s. 347-358.
- HANN, Chris 2007: A New Double Movement? Anthropological perspectives on property in the age of neoliberalism. In: *Socio-Economic Review*, 5, 2, 287-318.
- HUMPHRY, Caroline, VERDEY, Katherine 2004: *Property in Question: Value Transformation in the Global Economy*. London: Berg.
- LÖFGREN, Oyvär 1997: Scams from a troubled marriage. In: *Journal of Material culture*. London: SAGE Publications, s.2, 1, s.95-113.
- MARK, Karl 1976: *Capital: A Critique of Political Economy*. London: Progress Books.
- MELLER, Daniel 1993: *Material culture and mass consumption*. Oxford: Blackwell.
- MELLER, Daniel 2001: *Behind closed doors*. In: MELLER, Daniel (ed.) *Home Possessions*. Oxford: New York: Berg, s.1-21.

- MILLER, Daniel 1998: Appropriating the state on the council estate. In: *Men*, 21, 2, s. 353-372.
- PODORA, Jarek 2003: *Z domoviny do Stokavky*. In: BŮRIGOVÁ, Zuzana, LAŠTICOVÁ, Barbara, VIŠŇOVSKÝ, Emil (eds.): *Anthropos, Domes, Bratislava: Kalligram, Roč. 2, č. 3, s. 29-34.*
- SIMMEL, Georg 1978: *The Philosophy of Money*. London: Routledge & Kegan Paul.
- STRATHERN, Marilyn 1980: *Gender of the Gift*. Berkeley: University of California Press.
- VERBEEK, Katherine 2003: *Vanishing Aesthetics: Property and value in post-socialist Transylvania, Ethnos*. London: Cornell University Press.

THE MEANING OF PROPERTY IN THE PROCESS OF HOME-CREATING

Summary

Home is not only a fulfilment of the primary human need to have a nest, but it is a part of the process of social identification of any individual. When creating home, many factors influence the decision-making process, from personal preferences, taste, ideal notions and social aspirations to broader social and economical factors.

The creating of home as a consumption activity is socially aspirant, but not merely in Bourdieu's sense of the accumulation of the cultural capital. According to Miller and Clark, individual notions and ambitions, objectified through the objects of material world, actively interfere within the process (MILLER, 2004, CLARKE, 2000). However, the need to have a home can be satisfied only when the individual acquires the using rights for the dwelling. According to Hans, ownership as a bundle of rights and obligations in relation to things is embedded in various layers of society, hence it is socially and individually constructed (HANS, 1998). I assume, that in the layer of social practice it is a process to which the agents are taking various individualised positions in.

The paper focuses on the analysis of the relationship between personal constructing of property and objectification of the individual through the process of home-creation. Is emotional ownership of the place (meaning relationship to home) influenced by the housing status of the individual (owner, renter, heir, ...)? How do these concepts relate to each other?

The research project consists of analyses of in-depth-qualitative interviews with a chosen research sample of young people living in Stockholm. In Sweden, housing is a very vital and highly political issue (KATTORIK, 2005). Swedes put strong emphasis on the project of home-making – the statistics show that Swedes spend more money on home furnishing than other Europeans. Even the modernist idea of Swedish welfare state was in its origins anchored in the link between individual homes and “the greater” home of the state” as Löfgren puts it (LÖFGREN, 1997).

Bourdieu often defines his research sample through its use of economical and cultural capital (according to the time spent in educational institutions). On the basis of analysing a relatively homogenic sample (you. 20 to 33 years-old, living on their own, 80% degree or higher, without children, currently in a relationship) I study the strategies and concepts laying behind the decision-making of respondents when acquiring their housing.

Through the comparison of their stances I am analysing whether these actions, in agreement with Bourdieu's theory of habitus, are exclusively socially aspirant and relatively homogenic, or

individualized through specific notions influencing their decision-making process. Furthermore, my research approach relies on the interviews with couples (talked to individually) – I want to study how these stances and notions are negotiated within their partnerships.

According to preliminary data analysis there is quite a wide variety of the notions and strategies in the context of constructing home and property. For some of the respondents buying of the property means a fulfillment of their personal ambitions and acknowledgment of their self-anticipated social status. For others (for example in relation to a mortgage) it is a burden and they understand renting as a way to obtain their personal freedom. The stances of the respondents relate to the process of their social self-identification (for example social status-wise, gender-wise, etc.) often originating in the need of personal emancipation. Home and property creation is further negotiated in relation to the people in their social circle, mainly their partner and parents.

The data shows, that even when the personal relation to the place is influenced by the individual housing status of the agent, his/her home creation process isn't necessarily causally predicated by the holding of a dwelling in private ownership. Nevertheless, the stances of the individuals towards their housing statuses, the phenomenon of property and home creation is not only socially aspired, but there are other, equally influential meanings hidden behind the individual perception of the analyzed concepts.

*Průběh sociální a kulturní proměny VEKA - IRI19650: Sociální status versus adaptabilita
domácnostní prosperity a subjektivní domácnostní produkce*

Vydáva Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied

Hlavná redakcia:
Gabriela Kiliánová, CSc.

Výkonní redaktori:
Hana Hrdličková, Tatjana Podolinská
Tatjana Buchková, Michaela Premešová

Redakčný výbor: Mária Baltharová, Dalan Deák, Tatjana Droppová, Bernard Gurej, Martin Kancovský, Eva Kukuřičková, Jan Král (ČR), Peter Salner, Jitka Štábová (ČR), Miroslav Válek (ČR), Irena Zúžňaková

Redakčný výbor: Regina Brudis (Georg-August-University, Göttingen, Germany), Michal Buchowski (Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland), Ulrich Rüchel (University of Ulm, United Kingdom), Vladimír Procházka (Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria), Dragana Radošević (Serbian Academy of Sciences and Arts, Serbia), Klaus Roth (Ludwig-Maximilians-University of Munich, Germany), Ingrid Šturm (Scientific Research Centre SAS, Slovenia), Davide Tassinari (University of Bergamo, Italy), Elena S. Usanova (Russian Academy of Sciences, Russia), Birna Wulf (Stockholm University, Sweden)

Adresa redakcie: Klimentova 19, 813 64 Bratislava
Región, 2 7951
Redakčné, objednávky a predplatní (aj do zahraničia) príjmy:
Slovenská akadémia vied, spol. s r.o., P.O. Box 71, Nám. slobody 6, 813 64 Bratislava
e-mail: sag@droppova.sk

SLOVAK ETHNOLOGY

Quarterly Review of the Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences
Vol. 37, 2009, Number 3

Editors: Gabriela Kiliánová, Hana Hrdličková, Tatjana Podolinská,
Michaela Premešová, Tatjana Buchková

Address of editor: Klimentova 19, 813 64 Bratislava, Slovakia
Distributed by Slovak Academic Press, Ltd., P.O. Box 71, Nám. slobody 6,
813 64 Bratislava, Slovakia and SLOVART-D.T.O. Ltd., Kopeckého 4,
P.O. Box 132, 813 99 Bratislava, Slovakia

L'ETHNOLOGIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'ethnologie de l'Académie slovaque des sciences
Année 37, 2009, No 3

Rédactrices: Gabriela Kiliánová, Hana Hrdličková, Tatjana Podolinská,
Michaela Premešová, Tatjana Buchková

Adresse de la rédaction: Klimentova 19, 813 64 Bratislava, Slovaquie

SLOVACISCHE ETHNOLOGIE

Zeitschrift des Ethnologischen Institutes der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Jahrgang 37, 2009, Nr. 3

Herausgeber: Gabriela Kiliánová, Hana Hrdličková, Tatjana Podolinská,
Michaela Premešová, Tatjana Buchková

Redaktion: Klimentova 19, 813 64 Bratislava, Slowakei

SLOVENSKÝ NÁRODOPIIS

ISSN 1305-1503
ISN 2025-004

ISSN 48-8